

ЗАКОН ЗА ПРАВНАТА ПОМОЩ

В сила от 01.01.2006 г.

*Обн. ДВ. бр.79 от 4 Октомври 2005г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.17 от 24 Февруари 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.32 от 27 Април 2010г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.99 от 17 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.9 от 28 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.82 от 21 Октомври 2011г., изм. ДВ. бр.99 от 16 Декември 2011г., доп. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.28 от 19 Март 2013г., **изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г.***

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда правната помощ по наказателни, граждански и административни дела пред всички съдебни инстанции.

Чл. 2. Правната помощ по този закон се осъществява от адвокати и се финансира от държавата.

Чл. 3. Целта на закона е да гарантира равен достъп на лицата до правосъдие чрез осигуряване и предоставяне на ефективна правна помощ.

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.) Средствата за правна помощ се осигуряват от държавния бюджет.

Чл. 5. Правна помощ се предоставя на физически лица на основанията, посочени в този и в други закони.

Глава втора. ОРГАНИ ЗА ПРАВНА ПОМОЩ

Чл. 6. (1) Министърът на правосъдието разработва, координира и провежда държавната политика в областта на правната помощ.

(2) Правната помощ се организира от Националното бюро за правна помощ (НБПП) и адвокатските съвети.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.) Националното бюро за правна помощ е независим държавен орган - юридическо лице, на бюджетна издръжка към министъра на правосъдието, със седалище в София.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.)

Чл. 7. (1) Националното бюро за правна помощ се подпомага от администрация.

(2) Организацията на работата на НБПП, структурата, съставът и функциите на отделните звена в неговата администрация се определят с правилник, който се приема от Министерския съвет.

Чл. 8. Националното бюро за правна помощ:

1. (доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осъществява общо и методическо ръководство на дейността по предоставянето на правна помощ, като издава задължителни указания по прилагането на закона и подзаконовите нормативни актове;

2. изготвя проект на бюджет за правна помощ;

3. разпорежда се със средствата по бюджета за правна помощ;

4. организира воденето на Националния регистър за правна помощ;

5. заплаща предоставената правна помощ;

6. осъществява контрол по предоставянето на правна помощ;

7. подготвя законопроекти и други нормативни актове в областта на правната помощ, които се внасят в Министерския съвет от председателя на НБПП;

8. анализира информацията, необходима за правилното планиране и управление на системата за правна помощ;

9. популяризира системата за правна помощ;

10. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) приема решения за вписване, за отказ за вписване или за заличаване на адвокат от Националния регистър за правна помощ;

11. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) приема решения за отказ за заплащане на правна помощ или за възстановяване на получено възнаграждение при констатирана недобросъвестно или некомпетентно предоставена правна помощ по конкретния случай;

12. (предишна т. 11 - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) утвърждава образците по този закон;

13. (предишна т. 12 - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осъществява международноправното сътрудничество в областта на правната помощ.

Чл. 9. (1) Националното бюро за правна помощ е орган, който разглежда и решава въпросите от своята компетентност на заседания.

(2) Решенията на НБПП се приемат с обикновено мнозинство от общия брой на членовете му.

Чл. 10. (1) Националното бюро за правна помощ се ръководи от председател.

(2) В своята дейност председателят се подпомага от заместник-председател.

Чл. 11. (1) Националното бюро за правна помощ се състои от петима членове - председател, заместник-председател и трима членове.

(2) Председателят и заместник-председателят на НБПП се назначават и освобождават със заповед на министър-председателя въз основа на решение на Министерския съвет. Предложението до Министерския съвет се прави от министъра на правосъдието.

(3) Останалите трима членове на НБПП се избират от Висшия адвокатски съвет.

Чл. 12. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Членовете на НБПП се назначават, съответно избират, за срок 3 години. Те могат да бъдат преназначавани или преизбирани за срок три години.

Чл. 13. Член на НБПП може да бъде български гражданин, който:

1. има висше юридическо образование и юридическа правоспособност;
2. има юридически стаж не по-малък от 5 години;
3. не е осъждан на лишаване от свобода за умишлени престъпления от общ характер, независимо дали е реабилитиран;
4. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) не заема длъжност или не извършва дейност по чл. 19, ал. 6 от Закона за администрацията.

Чл. 14. (1) Мандатът на член на НБПП се прекратява предсрочно:

1. по негова молба;
  2. при грубо или системно нарушение на този закон;
  3. когато е осъден с влязла в сила присъда на лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер;
  4. (нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2010 г., в сила от 10.12.2010 г.) при влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси;
  5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при невъзможност да изпълнява задълженията си за срок по-дълъг от 6 месеца;
  6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при поставяне под запрещение;
  7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при смърт.
- (2) В случаите по ал. 1 министър-председателят или председателят на Висшия адвокатски съвет внася предложение за предсрочно прекратяване на мандата.
- (3) Министерският съвет или Висшият адвокатски съвет се произнася в едномесечен срок за освобождаването, съответно за определянето на нов член.
- (4) Новият член на НБПП довършва мандата на освободения член.

Чл. 15. (1) Председателят и заместник-председателят осъществяват своята дейност по трудово правоотношение и не могат да заемат друга длъжност по трудово или по служебно правоотношение.

(2) Възнагражденията на председателя и на заместник-председателя се определят, както следва:

1. на председателя - три средни месечни заплати на наетите лица по трудово и по служебно правоотношение в обществения сектор съобразно данни на Националния статистически институт;
2. на заместник-председателя - 90 на сто от възнаграждението на председателя по т. 1.

Чл. 16. (Доп. - ДВ, бр. 99 от 2010 г., в сила от 01.01.2011 г., изм. - ДВ, бр. 99 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., доп. - ДВ, бр. 82 от 2012 г.) Членовете на НБПП получават възнаграждение за участие в заседание в размер на 120 лева, освен ако в закон е предвидено друго.

Чл. 17. Председателят на НБПП:

1. организира и ръководи дейността на НБПП в съответствие с този закон, правилника по чл. 7, ал. 2 и приетите от НБПП решения;
2. отговаря за осъществяването на правомощията на НБПП;
3. представлява НБПП пред трети лица;
4. назначава и освобождава държавните служители и сключва и прекратява трудовите договори със служителите по трудови правоотношения от администрацията на НБПП;
5. внася в Министерския съвет актовете по чл. 8, т. 7;
6. представя годишен доклад пред Министерския съвет, Висшия адвокатски съвет и Висшия съдебен съвет за дейността на НБПП;
7. извършва лично или чрез упълномощени от него лица проверки по изпълнението на този закон;
8. издава заповеди в границите на предоставените му правомощия;
9. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) издава решения за определяне размера на адвокатските възнаграждения по реда на наредбата по чл. 37, ал. 1;
10. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) издава решения за възстановяване на платени възнаграждения в случаите по чл. 37, ал. 3 или при неправилно или дублирано плащане.

Чл. 18. Адвокатските съвети организират предоставянето на правна помощ в съответния съдебен район, като:

1. изготвят становище по заявленията на адвокатите от колегията за вписване в Националния регистър за правна помощ;
2. (доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) изготвят и поддържат списък на дежурните адвокати и резервните защитници;
3. съгласно чл. 25, ал. 4 и 5 определят адвокат от колегията, вписан в Националния регистър за правна помощ, за осъществяване на правната помощ, като съобразяват професионалния опит и квалификацията на адвоката с вида, фактическата и правната сложност на случая, други назначения по реда на този закон и степента на неговата ангажираност;
4. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) следят за спазването на формата и съдържанието на акта по чл. 25, ал. 3;
5. (предишна т. 4, изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осъществяват текущ контрол за качеството на предоставената правна помощ от адвокатите от колегията, като извършват проверки и констатации и образуват при необходимост дисциплинарни производства, за което уведомяват НБПП;
6. (предишна т. 5, изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) заверяват отчетите на адвокатите, предоставили правна помощ, и изготвят предложения или мотивирани откази за заплащане на възнаграждение в съответствие с наредбата по чл. 37, ал. 1;
7. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осигуряват обучение на служебните защитници;
8. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) осигуряват техническото обезпечаване на правната помощ;
9. (нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) съдействат на лицата по чл. 22 за получаване на правна помощ.

Чл. 19. За осъществената дейност по администриране на правната помощ адвокатските съвети получават възнаграждение от бюджета на НБПП.

Чл. 20. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., доп. - ДВ, бр. 28 от 2013

г.) Националното бюро за правна помощ взаимодейства с Висшия адвокатски съвет, с адвокатските съвети, с органите на съдебната власт и на Министерството на вътрешните работи и Министерството на отбраната, с Министерството на финансите и с Министерството на правосъдието във връзка с предоставянето на правната помощ.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) При осъществяване на правомощията си НБПП може да изисква устна и писмена информация, свързана с предоставянето на правна помощ от адвокатите, от адвокатските колегии, от органите на съдебната власт и на Министерството на вътрешните работи и Министерството на отбраната, от Министерството на финансите и от органите за социално подпомагане, които са длъжни да предоставят незабавно и безплатно необходимата информация.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2005 г., в сила от 01.01.2006 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) При осъществяване на правомощията си по този закон съответният орган по чл. 25, ал. 1 може да изисква информация от НБПП, адвокатските съвети, органите по приходите, органите на Националния осигурителен институт и социалното подпомагане, дирекциите "Бюро по труда" и други държавни и общински органи, които са длъжни да предоставят исканата информация.

Чл. 20а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Националното бюро за правна помощ и органите по чл. 20 издават съвместни указания по прилагането на закона.

Глава трета. **ВИД И ОБХВАТ НА ПРАВНАТА ПОМОЩ**

Чл. 21. Видовете правна помощ са:

1. консултация с оглед постигане на споразумение преди започване на съдопроизводството или за завеждане на дело;
2. подготовка на документи за завеждане на дело;
3. процесуално представителство;
4. (изм. - ДВ, бр. 17 от 2006 г., в сила от 01.05.2006 г., доп. - ДВ, бр. 82 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., изм. - ДВ, бр. 53 от 2014 г.) представителство при задържане по чл. 72, ал. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи и по чл. 16а от Закона за митниците.

Чл. 22. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) Правната помощ по чл. 21, т. 1 и 2 е безплатна и се предоставя на:

1. лица и семейства, които отговарят на условията за получаване на месечна помощ по реда на чл. 9 и 10 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм., бр. 38, 42 и 112 от 1999 г., бр. 30, 48 и 98 от 2000 г.; попр., бр. 100 от 2000 г.; изм., бр. 19 и 97 от 2001 г., бр. 26, 46, 81 и 118 от 2002 г., бр. 40 от 2003 г., бр. 115 от 2004 г., бр. 31 и 103 от 2005 г., бр. 54 и 93 от 2006 г., бр. 101 от 2007 г., бр. 26 от 2009 г., бр. 27, 41, 43, 45 и 50 от 2010 г., бр. 63 от 2011 г. и бр. 17 от 2013 г.);
2. лица и семейства, които отговарят на условията за подпомагане с целева помощ за отопление за предходния или настоящия отоплителен сезон;
3. лица, настанени в специализирани институции за предоставяне на социални услуги или ползващи социална услуга - резидентен тип, или ползващи социална услуга звено "Майка и бебе" съгласно чл. 36 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане;
4. деца, настанени в приемни семейства или в семейства на роднини или близки по реда на Закона за закрила на детето;

5. дете в риск по смисъла на Закона за закрила на детето;
  6. лица по чл. 144 от Семейния кодекс и на лица, ненавършили 21 години, в съответствие с Регламент (ЕО) № 4 от 2009 г. на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ, L 7/1 от 10 януари 2009 г.);
  7. пострадали от домашно или сексуално насилие или от трафик на хора, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;
  8. лица, търсеци международна закрила по реда на Закона за убежището и бежанците, за които предоставяне на правна помощ не се дължи на друго правно основание;
  9. чужденци, спрямо които е приложена принудителна административна мярка, и чужденци, настанени в специален дом за временно настаняване на чужденци по реда на Закона за чужденците в Република България, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита.
- (2) Фактите и обстоятелствата по ал. 1 се удостоверяват със съдебни решения или с документи, издадени от съответните компетентни органи, и с декларация за семейно и имуществено състояние на лицето.

Чл. 23. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г.) Системата за правна помощ по чл. 21, т. 3 обхваща случаите, при които по силата на закон задължително се предвижда адвокатска защита, резервен защитник или представителство.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г.) Системата за правна помощ обхваща и случаите, когато обвиняемият, подсъдимият или страната по наказателно, гражданско или административно дело не разполага със средства за заплащане на адвокат, желае да има такъв и интересите на правосъдието изискват това.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) По граждански и административни дела правна помощ се предоставя в случаите, когато въз основа на представени доказателства от съответните компетентни органи съдът прецени, че страната няма средства за заплащане на адвокатско възнаграждение. Съдът формира преценката си, като взема предвид:

1. доходите на лицето или на неговото семейство;
2. имущественото състояние, удостоверено с декларация;
3. семейното положение;
4. здравословното състояние;
5. трудовата заетост;
6. възрастта;
7. други обстоятелства.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) По наказателни дела преценката, че обвиняемият или подсъдимият няма средства за заплащане на адвокатско възнаграждение, се извършва от органа, който ръководи процесуалните действия, въз основа на служебно установеното имуществено състояние на лицето по конкретното дело и на обстоятелствата по ал. 3, т. 1, 3, 4, 5, 6 и 7. За частния обвинител, гражданския ищец, гражданския ответник и частния тъжител преценката се извършва по реда на ал. 3.

Чл. 24. Правна помощ по чл. 21, т. 1, 2 и 3 не се предоставя:

1. когато предоставянето на правна помощ не е оправдано от гледна точка на ползата, която тя би донесла на лицето, кандидатстващо за правна помощ;
2. когато претенцията е очевидно неоснователна, необоснована или недопустима;

3. (изм. - ДВ, бр. 105 от 2005 г., в сила от 01.01.2006 г.) в случаите на търговски дела и данъчни дела по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

Глава четвърта. **ДОСТЪП ДО СИСТЕМАТА ЗА ПРАВНА ПОМОЩ**

Чл. 25. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) В случаите по чл. 21, т. 3 и 4 решението за предоставяне на правна помощ се взема от органа, който ръководи процесуалните действия, или от съответния полицейски или митнически орган по молба на заинтересованото лице, или по силата на закона, като на лицето се разяснява писмено с декларация по образец, утвърден от НБПП, че в случай на осъдително решение или присъда лицето дължи възстановяване на разноските за правна помощ. Отказът за предоставяне на правна помощ се мотивира и подлежи на обжалване по съответния ред.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) В случаите по чл. 21, т. 1 и 2 решението за предоставяне на правна помощ се взема от председателя на НБПП в 14-дневен срок след представяне на заповед, съдебно решение или удостоверение по чл. 22, ал. 2 от съответния компетентен орган. Отказът се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(3) Актът за предоставяне на правна помощ се издава в писмена форма и съдържа:

1. наименование на акта;
2. наименование на органа, който го издава;
3. фактически и правни основания за издаването на акта;
4. лицето, на което се предоставя правна помощ;
5. вида на правната помощ, а в случаите по чл. 21, т. 3 - и делото, по което тя се предоставя;
6. начин на обжалване на акта;
7. дата на издаване, длъжност и подпис на лицето, издало акта.

(4) Актът за предоставяне на правна помощ се изпраща незабавно на съответния адвокатски съвет за определяне на адвокат от Националния регистър за правна помощ.

(5) При възможност адвокатският съвет определя адвокат, посочен от лицето, на което се предоставя правна помощ.

Чл. 26. (1) Адвокатският съвет уведомява органа по чл. 25, ал. 1 или 2 за определения адвокат.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Органът по чл. 25, ал. 1 или 2 назначава определения адвокат за повереник, защитник или особен представител за всички фази и съдебни инстанции, освен ако има възражение за това.

(3) Назначеният адвокат може да преупълномощи друг адвокат от Националния регистър за правна помощ.

(4) В изключителни случаи, когато не може да се осигури квалифицирана адвокатска помощ по съответно дело, адвокатският съвет може да определи адвокат от друг съдебен район със съгласие на адвоката.

(5) Назначеният повереник, защитник или особен представител може да бъде заменен по искане на органа по чл. 25, ал. 1 или 2 по реда, по който е назначен.

Чл. 27. (1) Лицето, на което е предоставена правна помощ, е длъжно да уведоми

незабавно органа по чл. 25, ал. 1 или 2 за промени в обстоятелствата, на които се основава предоставянето на помощта.

(2) Органът, взел решението за предоставяне на правна помощ, може да я прекрати от момента на настъпване на промяната. Препис от акта се изпраща незабавно на НБПП.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2005 г., в сила от 01.01.2006 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) В случай че лицето не уведоми своевременно за промяна в обстоятелствата по ал. 1, въз основа на решение по чл. 17, т. 9, то възстановява на НБПП направените разноски от момента на промяната.

Чл. 27а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) В определени със закон случаи лицата, на които е предоставена правна помощ, възстановяват на НБПП направените разноски.

Чл. 27б. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Разноските за правна помощ по чл. 27, ал. 3 и по чл. 27а са частни държавни вземания и се събират от Националната агенция за приходите въз основа на издаден от съда изпълнителен лист.

Глава пета.

ДЕЖУРНИ АДВОКАТИ. РЕЗЕРВНИ ЗАЩИТНИЦИ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 28 ОТ 2013 Г.)

Чл. 28. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) В неотложни случаи по дела за мерки за процесуална принуда и разпити пред съдия в досъдебното производство, както и при бързо и незабавно производство по Наказателно-процесуалния кодекс и при производство по Закона за здравето и по Закона за закрила на детето секретарят на адвокатския съвет определя дежурен адвокат, ако лицето не си е упълномощило защитник.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 17 от 2006 г., в сила от 01.05.2006 г., доп. - ДВ, бр. 82 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., изм. - ДВ, бр. 53 от 2014 г.) Дежурен адвокат се определя по реда на ал. 1 и на задържания в случаите по чл. 72, ал. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи и по чл. 16а от Закона за митниците, когато сам не може да упълномощи адвокат.

Чл. 29. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) За дежурен адвокат и за резервен защитник се определя адвокат от Националния регистър за правна помощ, който е дал съгласие да бъде включен в списъка на дежурните адвокати, съответно в списъка на резервните защитници.

(2) Съгласието по ал. 1 не може да е за срок, по-кратък от един месец, и изразява готовността на адвоката да бъде определян за дежурен адвокат по всяко време на денонощието, включително в празнични и почивни дни, а за резервен защитник - независимо от продължителността на процеса.

(3) Адвокатският съвет поддържа месечен списък на дежурните адвокати и съставя седмичен график, който предоставя на съответните органи.

(4) Адвокатският съвет изготвя и поддържа списък на резервните защитници.

Чл. 30. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) Искането за определяне на дежурен адвокат в случаите по чл. 28, ал. 1 се прави от органа, ръководещ процесуалните действия, а в случаите по чл. 28, ал. 2 - от съответния полицейски/митнически служител до адвокатския съвет, писмено или по телефона, не по-късно от три часа преди определения за съответното производство час.

(2) Органът по чл. 25, ал. 1 незабавно след задържането или привличането като обвиняем разяснява на задържания правото му на защита, като му връчва срещу подпис формуляр, съдържащ правото му на упълномощен или на служебен адвокат.

(3) Органът по чл. 25, ал. 1 уведомява адвокатския съвет за необходимостта от назначаване на дежурен адвокат. Избраният адвокат незабавно пристъпва към изпълнение на задълженията си по предоставяне на правна помощ.

(4) Дежурният адвокат продължава да осъществява правната помощ във всички стадии на процеса.

Глава шеста. НАЦИОНАЛЕН РЕГИСТЪР ЗА ПРАВНА ПОМОЩ

Чл. 31. Националното бюро за правна помощ води Национален регистър за правна помощ на адвокатите, определени да осъществяват правна помощ по съдебни райони на съответните окръжни съдилища.

Чл. 32. (1) Регистърът е публичен. Той се съставя на хартиен и на електронен носител и се публикува в Интернет.

(2) Националното бюро за правна помощ предоставя на адвокатските съвети информация за вписаните в регистъра по чл. 31 адвокати.

Чл. 33. (1) За вписване в Националния регистър за правна помощ кандидатът подава заявление до НБПП чрез съответния адвокатски съвет.

(2) Заявлението по ал. 1 се попълва по образец, утвърден от НБПП.

(3) Адвокатският съвет изготвя становище по полученото заявление и го изпраща на НБПП.

(4) Вписването на адвоката в Националния регистър за правна помощ се извършва по решение на НБПП.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Националното бюро за правна помощ мотивирано отказва да впише в регистъра или заличава вписан адвокат, ако е:

1. наложено дисциплинарно наказание;

2. повдигнато обвинение за умишлено престъпление от общ характер;

3. установено от адвокатския съвет или от НБПП нарушение по този закон или недобросъвестно или некомпетентно извършена правна помощ;

4. отказал в продължение на 6 месеца да поеме служебна защита или представителство без основателни причини.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Националното бюро за правна помощ заличава от регистъра вписан адвокат:

1. в случаите по ал. 5, т. 1 - за срока на лишаване от право да упражнява адвокатска професия, а при по-леко наказание - за срок три месеца;

2. в случаите по ал. 5, т. 2 - до приключване на производството;

3. в случаите по ал. 5, т. 3 и 4 - за срок една година, а при повторност - за срок три години.

(7) (Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Отказът за вписване и заличаването на адвокат от Националния регистър за правна помощ се съобщават на заинтересованата страна и подлежат на оспорване по реда на

Административнопроцесуалния кодекс и се обявяват на интернет страницата на НБПП.

(8) (Отм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.)

Чл. 34. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) Вписване в Националния регистър за правна помощ се прави два пъти в рамките на календарната година - до края на месец март и до края на месец септември.

(2) В изключителни случаи промени в Националния регистър за правна помощ могат да се правят и през годината по реда, установен за вписване.

(3) Заличаване от Националния регистър за правна помощ извън случаите по чл. 33, ал. 5 се извършва:

1. по молба на адвоката;
2. при напускане на адвокатската колегия;
3. при смърт.

Чл. 35. (1) Националното бюро за правна помощ може да извършва проверки за предоставената правна помощ по чл. 21. То може да изисква справка от съответния орган, ръководещ производството, за удостоверяване на обема и вида на предоставената правна помощ.

(2) За разглеждане на нарушения, извършени от адвокати, осъществяващи правна помощ, доверителят, подзащитният или органите по чл. 25, ал. 1 могат да сезират НБПП.

(3) Констатациите от проверките могат да са основание за заличаване на адвоката от Националния регистър за правна помощ.

Чл. 36. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) Адвокатските съвети съставят и поддържат на хартиен и на електронен носител списък на адвокатите, които осъществяват правна помощ. За всяка промяна в списъка адвокатските съвети уведомяват НБПП.

(2) Списъкът се изготвя по образец, утвърден от НБПП, и се публикува на видно място в сградата на съответния адвокатски съвет и на интернет страницата на НБПП.

Глава седма.

ЗАПЛАЩАНЕ НА ПРАВНАТА ПОМОЩ

Чл. 37. (1) Заплащането на правната помощ е съобразно вида и количеството на извършената дейност и се определя в наредба на Министерския съвет по предложение на НБПП.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) За недобросъвестно или некомпетентно извършена правна помощ и при непредставяне на отчет в срока по чл. 38, ал. 4, независимо от други санкции, адвокатът не получава възнаграждение по конкретния случай.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Когато адвокатът е получил възнаграждение, при установена недобросъвестно или некомпетентно извършена правна помощ, той връща платеното въз основа на решение на председателя на НБПП.

Чл. 38. (1) Видът и количеството на извършената дейност се удостоверяват с писмен отчет на адвоката по образец, утвърден от НБПП.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Адвокатският съвет проверява и заверява отчета на адвоката, предоставил правна помощ, и предлага размер на възнаграждението съобразно вида,

количеството и качеството на оказаната правна помощ в рамките на наредбата по чл. 37, ал. 1.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Отчетът се подава за:

1. досъдебно производство по наказателни дела - след приключване на досъдебното производство с акт на прокурора;

2. съдебните производства - с приключване на производството пред съответната инстанция.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Адвокатът е длъжен да отчете предоставената от него правна помощ в срок до една година от преустановяване на участието му в производството.

(5) (Предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) На назначения адвокат се възстановяват и средствата за необходими разходи по защитата за посещение на местата за лишаване от свобода или за задържане, и по защита в друго населено място по реда на Наредбата за командировките в страната (обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.; изм., бр. 21 от 1991 г., бр. 2 от 1994 г., бр. 62 от 1995 г., бр. 34 от 1997 г., бр. 40 от 1999 г., бр. 2 от 2008 г. и бр. 2 от 2011 г.).

Чл. 39. (Доп. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Заплащането на предоставената правна помощ се извършва от НБПП по банков път въз основа на отчета по чл. 38 и решение на председателя на НБПП.

Чл. 40. Адвокатът, който осъществява правна помощ, няма право да получава от доверителя или от подзащитния си възнаграждение и средства за покриване на разходи.

Глава осма.

ОСОБЕНОСТИ ПРИ ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ПРАВНА ПОМОЩ ПРИ МЕЖДУНАРОДНИ СПОРОВЕ (*)

Чл. 41. (*) (1) Разпоредбите на тази глава се прилагат при предоставяне на правна помощ по международни спорове по граждански и търговски дела пред всички съдебни инстанции. Те не се отнасят за наказателни и административни дела.

(2) Международен спор по смисъла на ал. 1 е спор, при който страната, кандидатстваща за правна помощ, е гражданин на държава - членка на Европейския съюз, или лице, законно пребиваващо в държава - членка на Европейския съюз, и спорът се решава от компетентен орган в друга държава - членка на Европейския съюз.

(3) Разпоредбите на този закон се прилагат при предоставяне на правна помощ при международни спорове, доколкото няма особени разпоредби в тази глава.

Чл. 42. (*) (1) На гражданите на Европейския съюз или на законно пребиваващите лица в държава - членка на Европейския съюз, се предоставя правна помощ, ако имотното им състояние не превишава социалното равнище, установено в чл. 22, ал. 1.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Когато имотното състояние на лицата по ал. 1 превишава социалното равнище, установено в чл. 22, ал. 1, но те нямат възможност да заплатят разноските по делото, НБПП преценява дали кандидатът може да ги заплати. При преценката се вземат предвид обстоятелствата по чл. 23, ал. 3, както и разликата в необходимите минимални средства за живот в държавата членка и в България.

Чл. 43. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) Органът на Република България, който приема и изпраща молби за предоставяне на правна помощ при международни спорове от и до компетентните органи на държави - членки на Европейския съюз, е Министерството на правосъдието.

Чл. 44. (*) (1) Кандидатът има право да подаде молба за предоставяне на правна помощ или до компетентния орган на държавата - членка на Европейския съюз, в която той пребивава постоянно или обичайно, или пряко до Министерството на правосъдието на Република България, в случай че делото предстои да се гледа от съдебна инстанция в Република България или в случай че съдебното решение трябва да се изпълни в Република България.

(2) Молбата за предоставяне на правна помощ и документите, доказващи, че лицето отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ, подадени до Министерството на правосъдието, се превеждат на български език или на друг официален език на институциите на Европейската общност, който Република България е посочила като приемлив пред Европейската комисия. Не е необходимо документите да са легализирани.

(3) При получаване на молба за предоставяне на правна помощ от компетентен орган на друга държава - членка на Европейския съюз, Министерството на правосъдието на Република България извършва проверка относно комплектуването и превода на документите. Ако документите отговарят на тези изисквания, молбата незабавно се изпраща на НБПП за вземане на решение.

(4) В случай че молбата не отговаря на изискванията на този член, тя се връща на компетентния изпращащ орган на чуждата държава - членка на Европейския съюз, за отстраняване на констатираните нередовности.

(5) Националното бюро за правна помощ изпраща решението си по молбата за предоставяне на правна помощ на Министерството на правосъдието, което го препраща на компетентния орган на другата държава - членка на Европейския съюз, за връчване на кандидата.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.) Отказът на НБПП за предоставяне на правна помощ се мотивира и подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 45. (*) (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) В случай че делото се гледа пред съда на друга държава - членка на Европейския съюз, или съдебното решение трябва да се изпълни в друга държава - членка на Европейския съюз, кандидатът - български гражданин, който живее на територията на Република България, чужд гражданин или лице без гражданство, на което е разрешено продължително, дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, или лице с предоставен статут на бежанец или с предоставено право на убежище на територията на Република България може да подаде молбата си заедно с документите, доказващи, че отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ, пряко до компетентния орган на съответната държава - членка на Европейския съюз, или чрез Министерството на правосъдието на Република България.

(2) Документите по ал. 1 се превеждат на официалния език или на един от официалните езици на другата държава - членка на Европейския съюз, или на друг официален език на институциите на Европейската общност, който държавата е посочила като приемлив пред Европейската комисия.

(3) Министерството на правосъдието на Република България има право да откаже да предаде молбата, в случай че тя не отговаря на изискванията на тази глава. В този случай Министерството на правосъдието на Република България уведомява кандидата за мотивите за

отказа.

(4) Министерството на правосъдието на Република България информира кандидата за документите, които са необходими, за да бъде приета молбата за правна помощ в другата държава - членка на Европейския съюз, и осигурява превод на молбата и на документите, доказващи, че лицето отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ.

(5) Министерството на правосъдието на Република България е задължено да предаде молбата заедно с документите към нея на компетентния орган на другата държава - членка на Европейския съюз, в срок 15 дни от деня на превода на молбата и на документите.

(6) В случай че компетентният орган на другата държава - членка на Европейския съюз, не уважи молбата за правна помощ, кандидатът възстановява на Министерството на правосъдието на Република България направените разноски за превод на молбата и на документите.

Чл. 46. (*) Молбите по чл. 44 и 45 се подават на стандартни формуляри, приети от Европейската комисия.

Чл. 47. (*) Министерството на правосъдието на Република България изпраща на Европейската комисия следната информация:

1. наименованията и адресите на компетентния получаващ и предаващ орган;
2. начините за получаване на молбите;
3. езиците, които може да се ползват за попълване на молбите.

Чл. 48. (*) Кандидатът, който е получил правна помощ в друга държава - членка на Европейския съюз, където е било гледано делото, има право на правна помощ по този закон, в случай че от Република България бъде поискано да признае или да допусне изпълнение на съдебното решение, постановено по съответното дело.

Чл. 49. (*) (1) Правната помощ за лицата по чл. 42 обхваща и следните разноски, пряко свързани с международния характер на спора:

1. за устен превод;
2. за писмен превод на документи, изисквани от съда или от друг компетентен орган;
3. пътните разноски в случаите, когато задължително се изисква физическото присъствие на свидетели в съдебното заседание.

(2) Правната помощ за лицата по чл. 45, ал. 1 обхваща следните разноски:

1. за правна помощ по чл. 21, т. 1, която е предоставена в Република България до времето, когато молбата за правна помощ е получена в друга държава - членка на Европейския съюз, където се гледа делото или където трябва да бъде изпълнено съдебното решение;

2. за писмен превод на молбата за правна помощ и на документите, доказващи, че лицето отговаря на изискванията за предоставяне на правна помощ.

Допълнителни разпоредби

§ 1. "Системно нарушение" по смисъла на този закон е извършването на три или повече нарушения.

§ 2. Правната помощ по граждански дела включва и правна помощ по последващо изпълнително производство, което е започнато в срок една година от влизането в сила на съдебното решение, ако няма промяна в обстоятелствата, които са били налице по време на разглеждането на молбата за правна помощ.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 3. Висящите дела, по които е назначен служебен защитник или особен представител, се разглеждат при досегашните условия и ред.

§ 4. Министерският съвет осигурява необходимото имущество и финансови ресурси за започване работата на НБПП.

§ 5. В Гражданския процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 12 от 1952 г.; изм., бр. 92 от 1952 г., бр. 89 от 1953 г., бр. 90 от 1955 г., бр. 90 от 1956 г., бр. 90 от 1958 г., бр. 50 и 90 от 1961 г.; попр., бр. 99 от 1961 г.; изм., бр. 1 от 1963 г., бр. 23 от 1968 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 89 от 1976 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 28 от 1983 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 27 от 1986 г., бр. 55 от 1987 г., бр. 60 от 1988 г., бр. 31 и 38 от 1989 г., бр. 31 от 1990 г., бр. 62 от 1991 г., бр. 55 от 1992 г., бр. 61 и 93 от 1993 г., бр. 87 от 1995 г., бр. 12, 26, 37, 44 и 104 от 1996 г., бр. 43, 55 и 124 от 1997 г., бр. 59, 70 и 73 от 1998 г., бр. 64 и 103 от 1999 г., бр. 36, 85 и 92 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 105 и 113 от 2002 г., бр. 58 и 84 от 2003 г. и бр. 28 и 36 от 2004 г.; доп., бр. 38 от 2005 г.; изм., бр. 42 и 43 от 2005 г.) в чл. 64 се създава ал. 6:

"(6) Ако претенцията на лицето, което е получило правна помощ, бъде уважена, следващите се такси и платени разноски се присъждат в полза на Националното бюро за правна помощ съразмерно с уважената част от иска. В случаите на осъдително решение лицето, получило правна помощ, дължи разноски съразмерно с отхвърлената част от иска."

§ 6. В Закона за адвокатурата (обн., ДВ, бр. 55 от 2004 г.; изм., бр. 43 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. Член 44 се изменя така:

"Чл. 44. (1) Адвокат, който е вписан в Националния регистър за правна помощ, е длъжен да осъществява правна помощ по реда на Закона за правната помощ, когато е определен за това.

(2) Адвокатът е длъжен да води възложеното дело, по което осъществява правна помощ по реда на Закона за правната помощ, със същата грижа, както ако е бил упълномощен от клиента."

2. В чл. 89 т. 15 се изменя така:

"15. участва в организирането на правната помощ по реда на Закона за правната помощ;"

3. В чл. 132, т. 6 думите "служебна защита или особено представителство" се заменят с "правна помощ".

§ 7. В Данъчния процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 103 от 1999 г.; бр. 29 от 2000 г. -

Решение № 2 на Конституционния съд от 2000 г.; изм., бр. 63 от 2000 г., бр. 109 от 2001 г., бр. 45 и 112 от 2002 г., бр. 42, 112 и 114 от 2003 г., бр. 36, 38, 53 и 89 от 2004 г., бр. 19, 39 и 43 от 2005 г.) в чл. 13, ал. 2 се създава т. 5:

"5. за разносните за правна помощ по Закона за правната помощ, направени след отпадане на основанието за предоставянето ѝ."

§ 8. Законът влиза в сила от 1 януари 2006 г. с изключение на глава осма, която влиза в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

§ 9. Изпълнението на закона се възлага на Националното бюро за правна помощ.

Законът е приет от XL Народно събрание на 21 септември 2005 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС**

(ОБН. - ДВ, БР. 105 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2006 Г.)

§ 88. Кодексът влиза в сила от 1 януари 2006 г., с изключение на чл. 179, ал. 3, чл. 183, ал. 9, § 10, т. 1, буква "д" и т. 4, буква "в", § 11, т. 1, буква "б" и § 14, т. 12 от преходните и заключителните разпоредби, които влизат в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ**

(ОБН. - ДВ, БР. 17 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 01.05.2006 Г.)

§ 24. Законът влиза в сила от 1 май 2006 г.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС**

(ОБН. - ДВ, БР. 30 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 12.07.2006 Г.)

§ 106. В Закона за правната помощ (обн., ДВ, бр. 79 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г., бр. 17 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

.....

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 - относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред", § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15, § 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1 - 3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1 - 4, § 101, т. 1, § 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и § 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 - относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София", които влизат в сила от 1 март 2007 г.;

2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;

3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС**

(ОБН. - ДВ, БР. 32 ОТ 2010 Г., В СИЛА ОТ 28.05.2010 Г.)

§ 72. Този закон влиза в сила един месец след обнародването му в "Държавен вестник" с изключение на разпоредбата на § 5, която влиза в сила една година след обнародването на закона в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗКРИВАНЕ НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ**

(ОБН. - ДВ, БР. 97 ОТ 2010 Г., В СИЛА ОТ 10.12.2010 Г.)

§ 61. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник" с изключение на:

1. параграф 11 относно чл. 22а – 22д, който влиза в сила от 1 януари 2011 г.;

2. параграфи 7, 8, 9, § 11 относно чл. 22е – 22и и § 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 23, които влизат в сила от 1 април 2011 г.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2011 Г.**

(ОБН. - ДВ, БР. 99 ОТ 2010 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2011 Г.)

§ 86. Законът влиза в сила от 1 януари 2011 г., с изключение на § 27, ал. 1 - 3, които влизат в сила от 20 декември 2010 г.

**Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА МИТНИЦИТЕ**

(ОБН. - ДВ, БР. 82 ОТ 2011 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2012 Г.)

§ 16. Законът влиза в сила от 1 януари 2012 г. с изключение на § 10, т. 1, който влиза в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2012 Г.**

(ОБН. - ДВ, БР. 99 ОТ 2011 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2012 Г.)

§ 100. Законът влиза в сила от 1 януари 2012 г., с изключение на § 76, който влиза в сила от 15 декември 2011 г.

**Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
АДМИНИСТРАЦИЯТА**

(ОБН. - ДВ, БР. 82 ОТ 2012 Г.)

§ 16. Министерският съвет и министрите привеждат приетите, съответно издадените от тях подзаконовни нормативни актове в съответствие с този закон в едномесечен срок от влизането му в сила.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ**

(ОБН. - ДВ, БР. 15 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2014 Г.)

§ 123. Законът влиза в сила от 1 януари 2014 г. с изключение на § 115, който влиза в сила от 1 януари 2013 г., и § 18, § 114, § 120, § 121 и § 122, които влизат в сила от 1 февруари 2013 г.

Релевантни актове от Европейското законодателство

ДИРЕКТИВА 2002/8/ЕО НА СЪВЕТА от 27 януари 2003 година относно подобряване на достъпа до правосъдие при презгранични спорове чрез установяването на минимални общи правила за правната помощ при такива спорове